

**КАТЕРИНА РОМАНІВНА СУСАК —
ПЕДАГОГ, КЕРІВНИК, ДОСЛІДНИК
І МАЙСТРИНЯ ВИШИВКИ,
ГРОМАДСЬКА ДІЯЧКА**

Валентина МОЛИНЬ

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-0815-6096>

кандидат мистецтвознавства, доцент,
кафедра образотворчого мистецтва та академічних дисциплін,
Косівський інститут прикладного та декоративного мистецтва
Львівської національної академії мистецтв,
вул. Міцкевича, 2, 78600, м. Косів, Україна,
e-mail: valentynamolyn@gmail.com

Стаття присвячена ювілею Катерини Романівни Сусак — заслуженого працівника освіти України, ініціатора створення і першого ректора Косівського державного інституту прикладного та декоративного мистецтва (тепер — Косівський інститут прикладного та декоративного мистецтва Львівської національної академії мистецтв), члена Національної спілки майстрів народного мистецтва України. *Актуальність дослідження* визначається тим, що за багатолітній період педагогічної діяльності в навчальному закладі К. Сусак послідовно пройшла етапи професійного зростання, працюючи на посадах викладача, заступника директора, директора, ректора. Понад вісімнадцять років очолювала роботу навчального закладу. Освітня праця К. Сусак пошанована низкою високих урядових нагород: медалей, знаків, премій та відзнак, почесних звань і орденів. *Мета дослідження* — розкрити особисту багатолітню працю й організаторські здібності Катерини Романівни Сусак як педагога і керівника мистецького навчального закладу у Косові. Зосереджена увага на її ролі у реформуванні та визначенні стратегії розвитку навчального закладу в контексті реформи художніх закладів, державних стандартів освіти й підготовки мистецьких кадрів. Прослідковується дослідницька праця, навчально-методичні та творчі напрацювання, керівництво дипломними роботами студентів, а також участь ювілярки у різноманітних культурно-мистецьких заходах.

Ключові слова: Катерини Романівни Сусак, Косівський інститут прикладного та декоративного мистецтва, педагог, керівник, дослідник, майстриня, художнє вишивання.

Valentyna MOLYN

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-0815-6096>

PhD in Art History,

assistant professor of the department of Fine Arts and Academic Disciplines of Kosiv Institute of Applied and Decorative Arts of Lviv National Academy of Arts, 2, Mitskevych St., 78600, Kosiv, Ukraine, e-mail: valentynamolyn@gmail.com

KATTRYNA ROMANIVNA SUSAK:
TEACHER, LTADER, RESEARCHER
AND MASTER OF EMBROIDERY,
PUBLIK FIGURE

Introduction. The article is dedicated to the anniversary of Kateryna Romanivna Susak, Honoured Worker of Education of Ukraine, initiator of the foundation and the first rector of Kosiv State Institute of Applied and Decorative Arts (today Kosiv Institute of Applied and Decorative Arts of Lviv National Academy of Arts), member of the National Union of Folk Art Masters of Ukraine.

Problem Statement. The rationale of the study is determined by the fact that over many years of pedagogical activity at the educational establishment K. Susak successively passed the stages of professional advancement, occupying positions of a teacher, deputy director, director and ultimately a rector. She led the work of an educational institution for more than eighteen years.

The author of the article keeps track of her research work, curricular practices and creative techniques, students' graduate works supervision, as well as participation of the hero of the anniversary in various arts and cultural events.

Purpose. The goal of the article is to reveal personal long-lasting work and leadership of Kateryna Romanivna Susak as a teacher and head of the art educational institution in Kosiv. The attention is focused on her role in reformation and development of a growth strategy of the educational establishment in the context of reorganization of art institutions, state educational standards and creative staff training.

Methods. The principle of consistency, the method of historical reconstruction and the contextual one have been chosen as research methods. Photo-interviews are used at the stage of collecting and organizing primary information.

Results. Kateryna Romanivna Susak is engaged in the academic research work and scientific activity. She is known as the author of the published works and research articles, speaker at the international, all-Ukrainian and regional academic conferences, head and organizer of numerous events in the fields of art. She works creatively as a master of artistic embroidery; she is a civic-minded person and is actively involved in public life. A number of high government awards honours the educational work of K. Susak, they are medals, prizes, awards, titles of honour and orders.

Conclusion. The information given in the article can be used when writing a monograph publication about Kateryna Romanivna Susak.

Keywords: Kateryna Romanivna Susak, Kosiv Institute of Applied and Decorative Arts, teacher, leader, researcher, master, artistic embroidery.

«...Ця обдарована і мудра жінка поставила своє життя на вівтар збереження і розвитку Косівської мистецької школи, у чому її неоціненна заслуга...»

Еммануїл Мисько

Вступ. Серед заслужених освітян Косівщини, що на Івано-Франківщині, авторитетною і шанованою є Катерина Романівна Сусак (іл. 1), яка цього року відзначає свій поважний ювілей. Метою пропонованої публікації є представлення багатовекторності діяльності ювілярки: педагога і керівника мистецького навчального закладу у Косові, дослідника і майстрині художньої вишивки, громадської діячки й учасниці різноманітних культурно-мистецьких заходів.

Катерина Романівна Сусак — заслужений працівник освіти України, ініціатор створення і перший ректор Косівського державного інституту прикладного та декоративного мистецтва (тепер Косівський інститут прикладного та декоративного мистецтва Львівської національної академії мистецтв).

Актуальність пропонованої статті визначається тим, що за 36-літній період педагогічної діяльності в навчальному закладі Катерина Романівна послідовно й упевнено пройшла етапи професійного зростання, працюючи на посадах викладача, заступника директора, директора, ректора. Понад 18 років очолювала роботу навчального закладу, який входив у десятку мистецьких закладів Союзу, був четвертим за рейтингом в Україні (після вищих мистецьких), змінював статус (училище, технікум, коледж, інститут). Багаторічна практика педагога Катерини Романівни Сусак, її відповідальна місія керівника, безперечно, є вагомою частиною історії Косівської мистецької школи.

Мета дослідження — розкрити особисту багатолітню працю й організаторські здібності Катерини Романівни Сусак як педагога і керівника мистецького навчального закладу у Косові. Зосереджено увагу на її ролі у реформуванні та визначенні стратегії розвитку навчального закладу в контексті реформи художніх закладів, державних стандартів освіти й підготовки мистецьких кадрів. Ставимо завдання висвітлити дослідницьку працю, навчально-методичні та творчі напрацювання, керівництво дипломними роботами студентів, а також участь ювілярки у різноманітних культурно-мистецьких заходах.

Предметом дослідження є біографія К. Сусак, багатогранність її доробку як педагога, керівника, дослідниці і майстрині художньої вишивки.

Методами дослідження є принцип системності, метод історичної реконструкції та контекстуальний метод. На етапі збирання і систематизації первинної інформації — методи інтерв'ювання та фотофіксації.

Джерельною базою для написання статті стали записи, зроблені під час спілкування з Катериною Романівною Сусак, надані нею документи з приватного архіву, а також опубліковані матеріали в наукових збірниках та періодичних виданнях. Важливими для нашого дослідження були науково-методичні праці та опубліковані наукові статті авторства Катерини Сусак [1; 2; 3; 4; 5], а також публікації інших авторів про Катерину Сусак — педагога, керівника, дослідника.

Вектори науково-дослідницьких зацікавлень і педагогічні досягнення К. Сусак у вихованні фахівців художньої вишивки найповніше визначені й окреслені в наукових статтях доктора мистецтвознавства Олени Никорак у Віснику Львівської національної академії мистецтв [6] та Працях Наукового товариства ім. Т. Шевченка [7].

Подвижницька праця К. Сусак для розвитку Косівської мистецької школи висвітлена у статтях кандидата мистецтвознавства Валентини Молинь «Ка-



Іл. 1. Катерина Романівна Сусак

терина Сусак: творчий потенціал педагога і керівника» [8], «Берегиня Косівської мистецької школи» [9]. Більш розширену інформацію містить бібліографічний покажчик «Катерина Романівна Сусак» [10].

Основна частина. Катерина Романівна Сусак займається дослідницько-пошуковою, науковою діяльністю, відома як автор друкованих праць та наукових статей, доповідач наукових конференцій, керівник та організатор багатьох мистецьких акцій, працює творчо, як майстриня художньої вишивки, має чітку громадянську позицію, бере активну участь у громадському житті. Вона користується заслуженим авторитетом і шаною серед своїх колег, випускників, пересічних людей краю, майстрів та представників мистецької інтелігенції України [10].

Сходження до життєвої вершини у нашої вельмишановної ювілярки не було легким і простим, як і в багатьох відомих особистостей, які досягли успіхів наполегливою працею й невинним прагненням до досконалості. Однак шлях кожної людини є неповторним, причому все в житті починається з родини.

Народилася Катерина Романівна 18 березня 1939 року в покутському селі Попельники Снятинського району Івано-Франківської області (тоді — Заболотівського Станіславської області) у сім'ї, де шанували традиції. Після закінчення семирічної школи вступила на навчання у Снятинський сільськогосподарський технікум (1952—1956), два роки працювала за направленням.

Згодом закінчила Чернівецький державний університет (1959—1965), одержала кваліфікацію біохіміка, викладача хімії і біології. Водночас у Чернівцях мала можливість відвідувати факультативні курси із моделювання одягу та художнього вишивання, що вже тоді викликало зацікавлення в юної студентки університету.

Педагогічну діяльність Катерина Романівна розпочала у загальноосвітніх школах Косівського району Івано-Франківської області, працюючи вчителем хімії і біології (с. Великий Рожен), заступником директора з навчальної та виховної роботи (с. Старий Косів).

У серпні 1969 року Катерину Романівну призначили заступником директора з питань навчальної і виховної роботи у Косівському технікумі народних художніх промислів (таку назву тоді мав навчальний заклад). Спочатку нове призначення виклика-

ло певну тривогу. Часу на роздуми було обмаль, починався навчальний рік. Вона добре усвідомлювала, що у такому специфічному закладі навчальний процес повинен забезпечити розвиток здібностей студентів і бути спрямованим на підготовку фахівців. Найважливішим педагогічним досягненням К. Сусак на посаді заступника директора з навчальної роботи (1969—1981) є розробка навчально-методичної документації.

У квітні 1981 року Катерину Романівну Сусак призначають на посаду директора Косівського технікуму народних художніх промислів. Творчий потенціал Катерини Романівни як педагога і керівника навчального закладу в Косові сприяє його успішному виходу в широкий соціокультурний простір України, сміливо заявляючи про удосконалення і досягнення традиційної мистецької школи, що розвивається на основі потужних джерел народного мистецтва Гуцульщини.

Період 1980-х років позначений активізацією творчої діяльності викладачів і студентів, організацією експедиційно-пошукової роботи, презентацією навчального закладу на престижних виставках. Вагомі здобутки навчального закладу (про що свідчать дипломи II і III ступенів та грошові премії) на Всеукраїнській виставці «Декоративно-прикладне мистецтво» у павільйоні ВДНГ (Київ, 1983) та Всесоюзній «Творчество учащихся средних художественных учебных заведений» у павільйоні «Советская культура» ВДНГ СРСР (Москва, 1983) надають впевненості [4, с. 96]. Через два роки Косівська мистецька школа вперше за всю історію свого існування звітує про роботу, заявляє про себе проведенням виставки в Івано-Франківську (1985). Представлені понад 150 творів декоративно-прикладного мистецтва засвідчили удосконалення традиційної мистецької школи. Це спонукало до подальшої праці та участі у виставках: обласна виставка (Івано-Франківськ, 1985); республіканська виставка творів молодих майстрів народних художніх промислів та декоративно-прикладного мистецтва (Київ, 1985); Всесоюзний конкурс на кращу творчу роботу учнів середніх спеціальних художніх закладів (Київ, 1986, 1987). Як результат якісного зростання фахового рівня, Косівський технікум народних художніх промислів ім. В. Касіяна займає чільне місце серед художніх навчальних закладів Союзу, входить

у десятку кращих навчальних закладів мистецького спрямування.

У 1986 році директора Косівського технікуму народних художніх промислів Катерину Романівну Сусак нагороджено орденом «Дружба народів» за створення досконалої навчально-матеріальної бази, підготовку художників-майстрів відповідно до вимог стандартів художньої освіти, збереження традиційної мистецької школи та підготовку спеціалістів для союзних республік (тоді навчалися студенти з різних областей України, а також Казахстану, Молдавії, Білорусії).

Важливими для Катерини Романівни як керівника мистецького навчального закладу були поїздки в складі делегації від «Українського товариства зв'язків з українцями за кордоном» в Аргентину (1988), а через рік — від Укрхудожпрому для налагодження співпраці із «Культурно-мистецьким центром» у Берлін (НДР, 1989).

У 1988 році під час проходження атестації при Міністерстві вищої та середньої спеціальної освіти СРСР директорів художніх навчальних закладів, користуючись популярністю та визнанням Косівської фахової школи, директору К.Р. Сусак вдається вирішити питання про дозвіл на зміну статусу з технікуму на коледж прикладного та декоративного мистецтва. Згодом звітні виставки студентів і викладачів з нагоди презентації коледжу відбулися у Косівському музеї народного мистецтва Гуцульщини та Івано-Франківському краєзнавчому музеї (1995). Експозиції сучасного прикладного і образотворчого мистецтва склали понад 350 творчих робіт викладачів та студентів з основних спеціальностей: художньої обробки дерева, металу, шкіри, розпису, кераміки, вишивки та ткацтва [11, с. 3].

У 1996 році Катерина Романівна визнана Людиною року, їй присвоєно почесне звання «Заслужений працівник освіти України» за вагомий особистий внесок у розвиток художньої освіти України. За духовне виховання молодого покоління удостоєна відзнаки Української православної церкви Київського патріархату «До 2000-ліття народження Ісуса Христа» (2000).

Очолюючи навчальний заклад, Катерина Романівна Сусак неодноразово займалася вирішенням питань зміни статусу. Так у 1994—1995 рр. під егідою директора розробляється і впроваджується



Іл. 2. Фахова рада МОН України з питань акредитації коледжу на III освітньо-кваліфікаційний рівень, 1999



Іл. 3. Захисти дипломних робіт бакалаврів, 1999. Голова ДКК Дмитро Кривавич

концептуальна основа освітньої діяльності навчального закладу й здійснюється перехід Косівської мистецької школи у статус коледжу (II освітньо-кваліфікаційний рівень).

1998—1999 рр. — здійснюється акредитація за II освітньо-кваліфікаційним рівнем і ліцензування за III освітньо-кваліфікаційним рівнем (іл. 2). Перший випуск бакалаврів у Косівському коледжі декоративно-прикладного мистецтва відбувся у червні 1999 року. Головою ДКК був професор Львівської академії мистецтва Дмитро Кривавич (іл. 3). На захисті дипломних робіт випускники демонстрували високі мистецькі досягнення, знання і вміння. У цьому ж році Косівський коледж інформує про свій доробок широкомасштабною виставкою творчих робіт викладачів, студентів та дипломників у залах Національного музею ім. Андрея Шептицького у Львові під назвою «Живі традиції Гуцульщини» (іл. 4). Мистецька, наукова, культурна еліта Львова та гості з-за кордону зустріли її відкриття з неприхованим захопленням й оцінили як визначну мистецьку подію.



Іл. 4. Відкриття виставки «Живі традиції Гуцульщини», м. Львів, Національний музей, 1999. Василь Откович (директор музею), Еммануїл Мисько (ректор ЛДПМ), Катерина Сусак (директор Косівського коледжу), Роман Лубківський (начальник Львівського обласного управління культури), посол Польщі в Україні, виступає Іван Самотос (голова Львівського відділення НСХУ)



Іл. 5. Викладацький колектив Косівського державного інституту ПДМ, 2000

2000 року навчальний заклад отримав статус вищого — Косівський державний інститут прикладного та декоративного мистецтва. Як зауважує перший ректор К. Сусак: «Це було високою оцінкою праці педагогічних колективів навчального закладу багатьох поколінь, мистецького доробку народних і професійних митців краю, плідної спільної роботи із елітою мистецької інтелігенції Львова та Галичини, реальним втіленням в життя реформи освіти в Україні» [4, с. 101].

У цьому відліку часу Косівська мистецька школа досягає апогею свого розвитку. Безперечно, в його основі був набуток діяльності багатьох поколінь викладацьких колективів, діяльність яких завжди апелювала до традиційних та національних почуттів. Та здійснити реформування школи на всіх рівнях її ді-

яльності відповідно до вимог часу і конкретно поставлених завдань, без сумніву, потрібна була людина із глибокими професійними знаннями в галузі освіти, здатністю визначити стратегію розвитку школи в контексті реформи художніх закладів, державних стандартів освіти й підготовки мистецьких кадрів, яка природними організаторськими здібностями і жертвовною особистою працею змогла б реалізувати стратегію в життя. При цьому не тільки зберегти, а й розвинути, відчуваючи пульс часу. Катерині Романівні Сусак вдалося все це зробити. Допомогли професійність, особиста ерудиція й наполегливість для досягнення поставленої мети. Саме у цьому й полягає її успішна подвижницька праця для розвитку Косівської мистецької школи (іл. 5).

Згодом з нагоди презентації інституту в Косові Микола Маричевський, редактор журналу «Образотворче мистецтво», зазначав: «І в Косові, і в Івано-Франківську, і в Києві добре знають не було б її (Катерини Романівни) на посаді директора, то невідомо, в якому напрямку пішов би в розбурханому мистецькому морі нині цей косівський народно-мистецький корабель» [12, с. 51].

За державницьку позицію в розвитку мистецької освіти, введення в навчальному закладі ступеневої освіти, особистий внесок у розвиток Косівської мистецької школи ректор Косівського державного інституту Катерина Романівна Сусак нагороджена орденом «Княгині Ольги III ступеня» (2001).

Того ж року К. Сусак була запрошена на Боже-ственну Літургію під час візиту Святійшого отця Івана Павла II у Львові. Особисто Катерині Романівні і всім викладачам відділу художньої вишивки, котрі долучилися до комплексного оформлення за-собами художньої вишивки собору Святого Юра у Львові висловив подяку ординаріат Коломийсько-Чернівецької єпархії (іл. 6).

У 2006 році пані Катерина визнана Жінкою року серед жінок, задіяних у політиці, культурі, бізнесі та науці [13], а в 2009 — нагороджена відзнакою «За збереження народної культури» за особистий внесок у збереження і розвиток народного мистецтва.

Як керівник навчального закладу, Катерина Романівна, починаючи з 1995 року, бере активну участь у наукових конференціях, симпозіумах та семінарах. Зокрема виступає з доповідями «Роль навчально-матеріальної бази в інтенсифікації фахо-

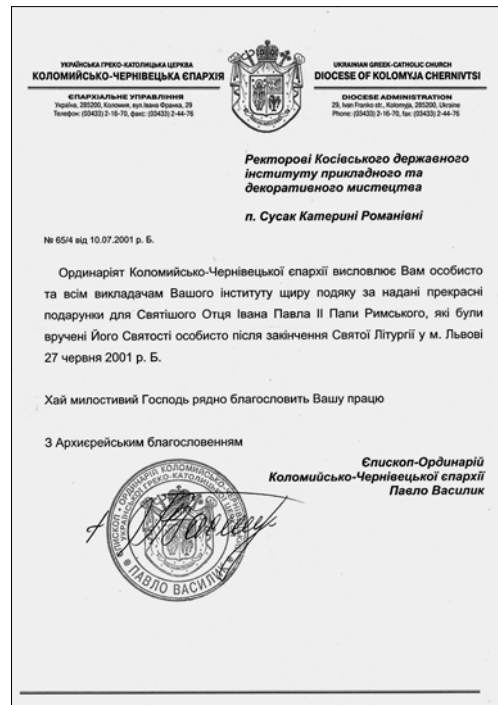
вої підготовки спеціалістів» на науково-практичній конференції «Львівська академія мистецтв і її роль у розвитку художньої освіти в Україні на сучасному етапі», (Львів, 1995), «Косівська мистецька школа у контексті реформи вищої освіти в Україні» на Міжнародному симпозиумі та науковій конференції «Мистецька школа напередодні III тисячоліття» (Львів, 1999), «Становлення та проблеми розвитку ступеневої освіти в художніх навчальних закладах» під час науково-практичного семінару «Сучасні аспекти підготовки спеціалістів у вищих навчальних закладах: ефективність форм і методів навчання» (Київ, 2001).

Загалом Катерина Сусак — доповідач 22 міжнародних, всеукраїнських та регіональних наукових конференцій, що проходили у Києві, Львові, Івано-Франківську, Коломиї, Верховині, Галичі, Косові та Яворові [10, с. 46—49].

У жовтні 2017 року в Косівському інституті прикладного та декоративного мистецтва Львівської національної академії мистецтв святкували 135-річницю Косівської мистецької школи, історичний відлік якої починається від 1882 року — часу заснування в Косові ткацької промислової школи. Виставка науково-методичних праць викладачів експонувалася в актовій залі під час науково-практичної конференції «135 років Косівської мистецької школи: від народного до професійного». Ключовою і найбільш ґрунтовною була доповідь першого ректора Косівського інституту, заслуженого працівника освіти України Катерини Сусак «Косівська мистецька школа: еволюційний аспект у часі освіти України» (іл. 7).

Докладну інформацію про налагодження й організацію навчального процесу в аспекті тогочасних стандартів художньої освіти знаходимо в науковій статті К. Сусак «Вища мистецька освіта на Косівщині: історико-педагогічний аспект», вміщеній у Працях Наукового товариства імені Шевченка [4].

До найважливіших публікацій Катерини Сусак належать аналітичні статті, присвячені актуальним проблемам підготовки мистецьких кадрів і становленню вищої мистецької освіти в Косові: «Становлення вищої мистецької освіти у Косові» [1], «До історії заснування та становлення Косівської мистецької школи (з нагоди 125-ї річниці діяльності)» [5], а також низка статей про локальні осередки та особливості художньої вишивки — «Автохтонність



Іл. 6. Подяка К. Сусак, 2001



Іл. 7. Доповідь на науково-практичній конференції «135 років Косівської мистецької школи: від народного до професійного», м. Косів, 2017

у вишивальному мистецтві» [3], «Художня вишивка села Вербоваць Косівського району» [2].

Окремі статті авторства К. Сусак присвячені творчим персоналіям та багатолітній співпраці з ними — «Академік Еммануїл Петрович Мисько і Косівська мистецька школа» [14], «Художник-живописець, педагог Анатолій Калитко» [15]. У поле її дослідницьких розвідок входить майстриня ліжникарства Параска Шкрібляк-Король [16] та героїня визвольної боротьби за самостійність України Дарія Гнатківська [17].



Іл. 8. Під час презентації книги виступає Олена Погорілець (директор Музею книги і друкарства України), Ніна Стеф'юк, Катерина Сусак, Рональд Франко (онук І. Франка, заступник голови Фонду О. Гончара), Іван Драч (письменник, голова товариства «Україна-світ»), м. Київ, 2006



Іл. 9. Презентація книги «Українське народне вишивання» у музеї народного декоративного мистецтва, м. Київ, 2006



Іл. 10. Автори видання «Гуцульська вишивка» із послом Франції Жан-Поль Везіаном (у центрі) та його дружиною Елен Везіан (друга зліва) у Києві, 2010

За тридцятилітній період налічуємо 28 опублікованих статей Катерини Романівни у науково-методичних збірниках та збірниках матеріалів науково-практичних конференцій «Мистецтвознавство» (2002, 2003), випусках «Вісника Львівської національної академії мистецтв» (1999, 2001, 2004, 2007, 2012), журналі «Образотворче мистецтво» (2003), літературно-мистецьких часописах та альманахах «Гуцули і Гуцульщина», «Алкос», «Гуцульський календар», «Писанка» [10, с. 36—39].

Значною часткою напрацювань Катерини Сусак як педагога є навчально-методичні праці: навчальний посібник, розділ монографії, статті у навчально-методичних посібниках, навчальні плани, програми навчальних дисциплін. Зокрема заслуговує на увагу програма навчальної дисципліни «Робота в матеріалі» з художнього вишивання та моделювання одягу — навчальна програма для студентів ОКР «бакалавр» та «спеціаліст», підготовлена у співавторстві з Ніною Кириченко (2003). Рецензії надали професори зі Львова Раїса Захарчук-Чугай та Олександр Коровицький.

Найвагомішим науковим і навчально-методичним доробком Катерини Сусак є навчальний посібник «Українське народне вишивання (техніки, методологія, методика)», підготовлений і виданий у співавторстві з Ніною Стеф'юк [18]. У книзі «вперше представлено українське народне вишивання як навчальну дисципліну, визначено значення і місце її серед інших фахових дисциплін декоративно-прикладного мистецтва» [6, с. 258]. Навчальний посібник отримав високу оцінку докторів мистецтвознавства, професорів Михайла Станкевича, Раїси Захарчук-Чугай, Олени Никорак, Галини Стельмашук.

Після проведення незалежної експертизи рукопису Міністерство освіти і науки України ухвалило його до видання з грифом «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів України». Презентація книги (іл. 8, 9) відбулася в музеї народного декоративного мистецтва на території Києво-Печерської Лаври за участю Івана Драча та онука І. Франка — Роланда Франка, які високо подіювали це унікальне видання. Схвальні рецензії надали академік, Герой України Петро Тронько, голова Українського фонду культури Бо-

рис Олійник. Зокрема, письменник Володимир Яворівський висловив вдячність авторам «за той тихий національний подвиг, котрий вони вчинили, створивши енциклопедію української вишивки» [10, с. 77]. Книга поповнила фонди всіх наукових бібліотек в Україні, а також зарубіжних: Симона Петлюри у Франції (Париж), Конгресову бібліотеку у США (Вашингтон), Російську національну бібліотеку у Санкт-Петербурзі.

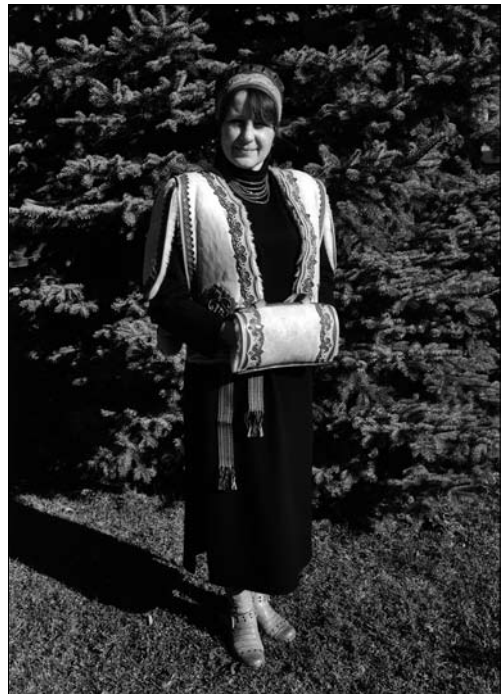
Дослідницьким внеском Катерини Сусак є підготовлений розділ «Художні особливості гуцульської вишивки: техніки» до колективної праці — монографії «Гуцульська вишивка з колекції Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського», що вийшла за загальною редакцією доктора мистецтвознавства Олени Никорак [19].

Зокрема, О. Никорак наголошує, що дослідниця К. Сусак «ретельно охарактеризувала розмаїття технік вишивання, що були за словами автора, одними з основних художньо-виражальних засобів та засвідчують багатство і автентичність народної вишивки Гуцульщини. І, найважливіше, Катерина Сусак дійшла висновку, що самотність етнічного походження назв і специфіка виконання цих технік вказують на їх автохтонність та генетичний взаємозв'язок із загальноукраїнськими техніками» [10, с. 30].

Видання «Гуцульська вишивка з колекції Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського» побачило світ завдяки ініціативі экс-посла Франції в Україні Жан-Поля Везіана (іл. 10). Презентація альбому, що вийшов трьома мовами (українською, французькою, англійською) відбулася в Національному музеї ім. Андрея Шептицького у Львові, Національному музеї народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського у Коломиї, а також у Музеї Івана Гончара у Києві. Розгорнуті рецензії О. Шпак, О. Сапеляк, О. Захарчук вміщені у фахових виданнях «Народознавчі зошити», «Мистецтвознавство '10», «Критика», «Дзвін», «Вісник НТШ» [10, с. 64—67].

До навчально-методичного посібника з гуцульщинознавства «Люблю тебе, Гуцульщино!» [20] у розділі «Ростимо народних умільців» Катерина Романівна підготувала підрозділ «Гуцульська вишивка» [20, с. 352—371]. Автор детально описала і пред-

ISSN 1028-5091. Народознавчі зошити. № 1 (151), 2020



Іл. 11. Сусак К. Комплект одягу «Осінній»



Іл. 12. Сусак К. Комплект одягу «Покутянка»

ставила в таблицях та схемах 12 швів найбільш побутуючих у художньому вишиванні на Гуцульщині.

Варто згадати і такий аспект діяльності К. Сусак, як відповідальність за випуск каталогів виставок творчих робіт викладачів та студентів Косівського мистецького закладу у Львові (1995), Києві (1996), Косові (1998); «Педагогічного вісника» КДПДМ



Іл. 13. Романів-Близнюк Наталія. Весільний комплект для нареченої (за мотивами вишивки Городенківщини)



Іл. 14. Солиджук Руслан. Сорочка-сукня «Журавонька» (2000), буклетів про навчальний заклад та туристичних довідників (2000, 2002).

Катерина Романівна як член Національної спілки майстрів народного мистецтва України брала участь у багатьох художніх виставках, зокрема міжнародних — «Експо-97» у Рахові (1997); «Art et culture» в Марселі (2001); регіональних, присвячених VII гуцульському фестивалю у Рахові (1997), «Шовкова

косиця» у Львові (1999), де її творчі роботи були відзначені дипломами. Значна кількість довершених за композицією і колоритом вишитих виробів майстрині, що вражають високою виконавською майстерністю, увійшли до монографій, альбомів, каталогів, путівників.

Катерина Романівна Сусак має значний досвід і вагомі здобутки в творчій праці. Вона розробила оригінальні композиції сучасних святкових і весільних сорочок, блуз, суконь та інших вишитих виробів високого мистецького рівня (іл. 11, 12). Як вдало характеризує творчий доробок К. Сусак доктор мистецтвознавства О. Никорак: «Натхненна, зачарована красою старовинних виробів, вдумлива й національно заангажована майстриня у власній творчості гармонійно поєднує давні традиції з тактовним, виваженим новаторством. Найдосконаліші з таких ексклюзивних моделей мисткині з придезійним декором, філігранні за техніками виконання, здатні бути одним із засобів самовираження не лише творця, але й власника твору, виявити і піднести його людську та національну гідність. Крім матеріальної, такі артефакти мають значно важливішу — духовну цінність, вони спроможні бути ідентифікаційним маркером українськості в світі» [10].

Вона активно долучилася до організації та проведення низки мистецьких акцій, зокрема — співавтор мистецької акції «Писанка» (2000), керівник проекту і учасник міжнародного пленеру «Екологічний ракурс» (1998—2002 рр.), два роки поспіль була членом журі всеукраїнських конкурсів молодих модельєрів «Водограй» (2017, 2018).

Не менш важливим для педагога є успіх його студентів, а особливо висококваліфікованих випускників. Керівництво дипломними роботами — одна з діянок педагогічної майстерності і власного прикладу Катерини Романівни як дослідниці особливостей вишивки локальних осередків, майстрині і досвідченого викладача, котрий спрямовує на сучасний розвиток традицій художнього вишивання. За період педагогічної діяльності К.Р. Сусак була керівником понад 30 дипломних робіт ОКР «молодший спеціаліст», «бакалавр». Серед них святкові жіночі комплекти, весільні комплекти, колекція обрядового одягу, колекція вечірніх суконь, колекція сценічних ансамблів, вбрання для школярки, комплекти виробів для інтер'єру. Особливо виразно прочитується джере-

ло творчості у дипломних роботах Наталії Романів-Близнюк «Весільний комплект для нареченої» (за мотивами вишивки Городенківщини) (іл. 13), весільна жіноча сорочка «Червона калина» Дарії Феркалюк, сорочка-сукня «Журавонька» Руслана Солиджука (іл. 14).

Важливо зауважити про особисте спілкування Катерини Романівни Сусак з представниками мистецької еліти України — Олесем Гончарем, Петром Троньком, Іваном Драчем, Емануїлом Миськом, Федором Погребенником, Богданом Курліщуком, Дмитром Кривачем, Андрієм Чебикіним, Андрієм Бокотеем й багатьма представниками української інтелігенції, що спонукало до роздумів і надихало до праці. Вбачаючи в ній глибоке розуміння проблем і завдань освіти, національну потребу і цінність розвитку мистецтва, потребу підготовки мистецьких кадрів на джерелах автентичності і народності, вони постійно надавали поради, особисто допомагали у розв'язанні пріоритетних проблем.

Катерина Романівна Сусак і сьогодні плідно працює над дослідженням та збереженням традицій краю, відродженням пам'яті про видатних особистостей Гуцульщини. Вона член клубу інтелігенції ім. І. Пелипейка, правління «Просвіти», Наукового товариства ім. Т. Шевченка, активна діячка громадської організації «Союз українок» у Косові. На запрошення посольства Франції в Україні його екселенції п. Жана-Поля Везіана — посла Франції в Україні Катерина Сусак була учасником 5-ої «Французької весни в Україні» (м. Львів, 2008). Згодом вона — учасник Міжнародного форуму українських жіночих організацій у Львові (2011), де ближче запиталася з багатьма відомими діячками в Україні, зокрема з Атеною Пашко (іл. 15).

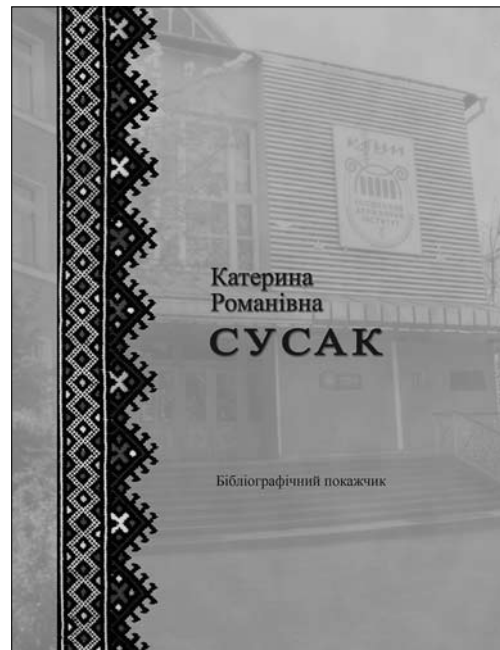
2019 року з нагоди поважного ювілею видано бібліографічний покажчик «Катерина Романівна Сусак» [10] (іл. 16). Автор-упорядник покажчика Валентина Молинь, дизайн і верстання підготував Іван Молинь.

У вступній статті кандидата мистецтвознавства В. Молинь «Катерина Романівна Сусак — педагог, керівник, дослідник і майстриня вишивки, громадська діячка» охарактеризовано багатовекторність особистості Катерини Сусак.

Бібліографічний покажчик містить статті відомих науковців з Києва, Львова, Івано-Франківська —



Іл. 15. На Міжнародному форумі українських жіночих організацій у Львові, 2011 (Катерина Сусак з Атеною Пашко)

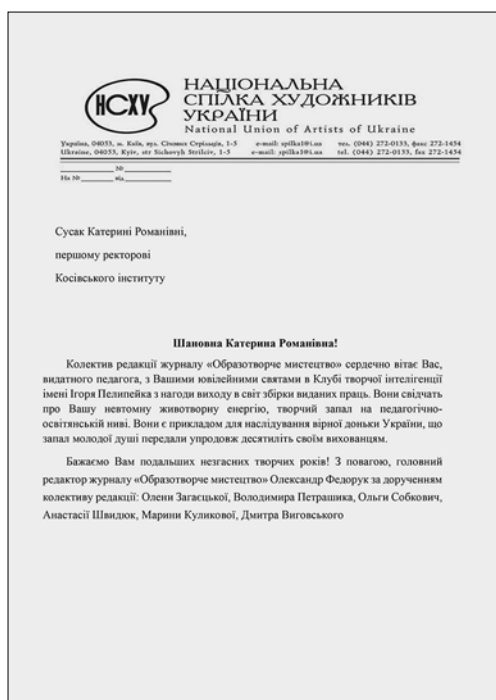


Іл. 16. Бібліографічний покажчик

Петра Тронька «Берегиня традицій народного мистецтва» [10, с. 14], Михайла Станкевича «Заслужений працівник освіти України Катерина Сусак» [10, с. 15], Андрія Бокотєя «Слово про Катерину Романівну Сусак» [10, с. 16—19], Дмитра Дзвінчука «Організатор мистецької освіти і підготовки кадрів на Прикарпатті» [10, с. 20—24], Олени Никорак «Щедрий ужинок Катерини Сусак» [10, с. 25—30], Лесі Семчук «Слово про вчителя» [10, с. 31—33], які різнобічно розкривають і складають цілісний портрет ювілярки — педагога і керівника, директора і ректора, дослідниці і майстриню, інтелігентну пані й громадську діячку.



Іл. 17. Святкування ювілею К. Сусак, 2019



Іл. 18. Вітання з нагоди ювілею К. Сусак

Показчик інформує про основні дати життя і діяльності, навчально-методичні праці Катерини Сусак (навчальний посібник, навчальні програми, розділи до колективних праць), опубліковані наукові статті у фахових виданнях та публікації в періодиці, доповіді на наукових конференціях, творчу працю та керівництво дипломними роботами студентів, участь у виставках та інших культурно-мистецьких заходах, відповідальність за видання, членство у професійних спілках та громадських організаціях.

Представлено близько п'ятдесяти позицій опублікованих матеріалів про Катерину Романівну Сусак (грунтовні наукові статті про діяльність, рецензії на праці, інформаційні матеріали в періодиці). По-

казчик доповнено ілюстративним матеріалом, зокрема світлинами, що наочно засвідчують важливі події і факти.

Сподіваємось, що бібліографічний показчик «Катерина Романівна Сусак» буде корисним для викладачів і студентів мистецьких навчальних закладів, вчителів та учнів шкіл, дослідників художньої вишивки, поціновувачів національних традицій і народного мистецтва.

Презентація бібліографічного показчика «Катерина Романівна Сусак» відбулася у Косівській центральній районній бібліотеці. У світлиці бібліотеки зібралися члени Клубу інтелігенції ім. І. Пелипейка, товариства «Просвіта», організації «Союз українок», викладачі і студенти Косівського інституту ПДМ ЛНАМ, представники влади та громадськості міста. Водночас із презентацією виданого показчика експонувалася виставка курсових і дипломних робіт студентів відділу художньої вишивки та моделювання одягу, керівником яких була Катерина Романівна, а також виставка навчально-методичних матеріалів (іл. 17). Щирі слова подяки і привітань з нагоди ювілею прозвучали від колег з Косівського інституту та багатьох присутніх на урочистому зібранні. Вітання з нагоди ювілею і презентації показчика надійшло від колективу редакції журналу «Образотворче мистецтво» (іл. 18). В регіональній пресі вміщені публікації Валентини Молинь [21] та Аделі Григоруць [22].

Відчуваючи харизматичну унікальність мистецької, наукової, педагогічної постаті Катерини Романівни Сусак, ми повторюємо слова відомого вченого, доктора мистецтвознавства, професора Олени Никорак, що вона є видатним державником на ниві мистецької освіти, «належить до тих людей, які не лише пишаються культурними здобутками своїх предків, бачать у них своє минуле. Вона самовіддано працює і докладає багато зусиль, щоби на цьому міцному національному фундаменті збудувати позбавлене космополітизму сучасне і майбутнє» [6, с. 259].

Висновки. Катерина Романівна Сусак як інтелегентна жінка, людина широкого світогляду користується заслуженою повагою і шаную не тільки серед наших краян, а й у широких колах творчої та освітянської інтелігенції Івано-Франківщини, Львова, Києва, України та за її межами. Вона член Національ-

ної спілки майстрів народного мистецтва України, член Наукового товариства імені Тараса Шевченка, лауреат Всеукраїнської галузевої премії (1999), учасник II Всеукраїнського з'їзду працівників освіти (2001), учасник Всесвітнього форуму українців (2001), лауреат районної премії ім. О. Соломченка (2003), делегат III з'їзду Національної спілки майстрів народного мистецтва України (2004), делегат Міжнародного форуму українських жіночих організацій (2011). Освітня праця Катерини Сусак пошанована цілою низкою високих урядових нагород: медалей, знаків, премій та відзнак, почесних звань і орденів.

Найновішими нагородами ювілярки є медалі «За заслуги перед Прикарпаттям» (2014) і «За заслуги перед Гуцульщиною» (2017).

Направду, вартий уваги ентузіазм цієї невтомної жінки, її активна життєва позиція, наполегливість, цілеспрямованість і самовіддана праця. А ще Катерина Романівна — любляча мати і бабуся, яка по праву гордиться здобутками свого сина Ярослава (доктор медичних наук, професор, заслужений лікар України, завідувач кафедри хірургії Київського національного медичного університету імені О. Богомольця) і тішиться своїми онуками.

В рамках цієї публікації складно в повному обсязі розкрити всю багатогранність особистості нашої шанованої ювілярки. Однак наведені у статті відомості можуть бути використані при створенні монографічного видання про Катерину Романівну Сусак, на яке вона дійсно заслуговує.

1. Сусак К. Становлення вищої мистецької освіти у Косові. *Мистецтвознавство '01*. 2002. № 1. С. 39—52.
2. Сусак К. Художня вишивка села Вербоivecь Косівського району. *Мистецтвознавство '02*. 2003. № 2. С. 89—100.
3. Сусак К. Автохтонність у вишивальному мистецтві. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2004. № 15. С. 154—164.
4. Сусак К. Вища мистецька освіта на Косівщині: історико-педагогічний аспект. *Праці Наукового товариства ім. Шевченка*. Т. 1. 2005. С. 91—103.
5. Сусак К. До історії заснування та становлення Косівської мистецької школи (З нагоди 125 річниці діяльності). *Вісник Львівської національної академії мистецтв. Спецвипуск III*. 2007. С. 22—49.
6. Никорак О. Досягнення Катерини Сусак. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2012. № 23. С. 252—261.
7. Никорак О. З любов'ю до мистецтва і педагогічної праці. *Праці Наукового товариства ім. Шевченка*. Т. 3. 2010. С. 479—486.
8. Молинь В. Катерина Сусак: творчий потенціал педагога і керівника. *Ерделівські читання: Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції (Ужгород, 13—14 травня 2014)*. Ужгород, 2014. С. 181—186.
9. Молинь В. Берегиня Косівської мистецької школи. *Образотворче мистецтво*. 2019. № 3. С. 124—125.
10. Катерина Романівна Сусак: бібліографічний покажчик. Косів, 2019. 96 с.
11. *Виставка творчих робіт викладачів і студентів коледжу прикладного та декоративного імені В.І. Касіяна: каталог*. Львів, 1996. 30 с.
12. Маричевський М. Інститут у Косові. *Образотворче мистецтво*. 2001. № 2. С. 51.
13. *Жінки України 2006: календар-довідник*. Київ, 2006.
14. Сусак К. Академік Еммануїл Петрович Мисько і Косівська мистецька школа. *Вісник Львівської академії мистецтва*. 2001. № 12. С. 302.
15. Сусак К. Художник-живописець, педагог Анатолій Калитко. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2012. № 23. С. 246—251.
16. Сусак К. Майстриня ліжникарства Параска Шкрібляк-Король. *Образотворче мистецтво*. 2003. № 4. С. 48—49.
17. Сусак К. Дарія Гнатківська — героїня визвольної боротьби за самостійність України. *Гуцули і Гуцульщина*. 2011. № 1. С. 52—59.
18. Сусак К.Р., Стеф'юк Н.А. *Українське народне вишивання (техніки, методологія, методика): навчальний посібник*. Київ: Науковий світ, 2006. 282 с.
19. *Гуцульська вишивка з колекції Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського: монографія*. Заг. ред. О. Никорак. Київ: Родовід, 2010. 200 с.
20. *Люблю тебе, Гуцульщино! : навчально-методичний посібник*. За ред. П. Лосюка, А. Григурок. Косів: Писаний Камінь, 2012. 396 с.
21. Молинь В. Подвижницька праця для розвою Косівської мистецької школи. *Гуцульський край*. 2019. № 16. С. 5.
22. Григурок А. У високості плідних життєвих літ. *Гуцульський край*. 2019. № 16. С. 5.

REFERENCES

- Susak, K. (2002). Formation of Higher Art Education in Kosiv. *Mystetstvoznavstvo '01*, 1, 39—52 [in Ukrainian].
- Susak, K. (2003). Artistic Embroidery of Verbovets Village, Kosiv Region. *Mystetstvoznavstvo '02*, 2, 89—100 [in Ukrainian].
- Susak, K. (2004). Autochthony in the Art of Embroidery. *Journal of Lviv National Academy of Arts*, 15, 154—164 [in Ukrainian].

- Susak, K. (2005). Higher Art Education in Kosivshchyna: Historical and Pedagogical Aspects. *Works of the Shevchenko Scientific Society* (Vol. 1, pp. 91—103) [in Ukrainian].
- Susak, K. (2007). To the History of the Establishment and Formation of Kosiv Art School (on its 125th anniversary). *Journal of Lviv National Academy of Arts. Special* (Issue III, pp. 22—49) [in Ukrainian].
- Nykorak, O. (2012). Accomplishments of Kateryna Susak. *Journal of Lviv National Academy of Arts*, 23, 252—261 [in Ukrainian].
- Nykorak, O. (2010). With Love to Art and Pedagogical Work. *Works of the Shevchenko Scientific Society* (Vol. 3, pp. 479—486) [in Ukrainian].
- Molyn, V. (2014). Kateryna Susak: Creative Potential of a Teacher and Guiding Figure. *Erdel's Readings: International Research-to-practice Conference Information Package* (Uzhhorod, 13—14 May 2014) (pp. 181—186). Uzhhorod [in Ukrainian].
- Molyn, V. (2019). Curator of Kosiv Art School. *Obrazotvorche Mystetstvo*, 3, 124—125 [in Ukrainian].
- Kateryna Romanivna Susak: Bibliographical Reference*. (2019). Kosiv [in Ukrainian].
- Exhibition of Creative Works of Teachers and Students of V. Kasiian College of Applied and Decorative Arts: Catalogue*. (1996). Lviv [in Ukrainian].
- Marychevskyi, M. (2001). The Institute in Kosiv. *Obrazotvorche Mystetstvo*, 2, 51 [in Ukrainian].
- Women of Ukraine 2006: Calendar Reference (2006). Kyiv [in Ukrainian].
- Susak, K. (2001). Emmanuil Petrovych Mysko, the Academician, and Kosiv Art School. *Journal of Lviv National Academy of Arts*, 12, 302 [in Ukrainian].
- Susak, K. (2012). Susak Anatolii Kalytko, the Painter and Teacher. *Journal of Lviv National Academy of Arts*, 23, 246—251 [in Ukrainian].
- Susak, K. (2003). Paraska Shkribliak-Korol, the Litzhnyk-making Craftswoman. *Obrazotvorche Mystetstvo*, 4, 48—49 [in Ukrainian].
- Susak, K. (2011). Dariia Hnatkivska, the Heroine of the Liberation Struggle for Independence of Ukraine. *Hutsuls and Hutsulshchyna*, 1, 52—59 [in Ukrainian].
- Susak, K., & Stefiuk, N. (2006). *Ukrainian Folk Embroidery (techniques, methodology, methods): textbook*. Kyiv: Naukovyi Svit [in Ukrainian].
- Nykorak, O. (Ed.). (2010). *Hutsul Embroidery from the Collection of Y. Kobrynskyi National Museum of Folk Art of Hutsulshchyna and Pokuttia: monograph*. Kyiv: Rodovid [in Ukrainian].
- Losiuk, P., & Hryhoruk, A. (Eds.). (2012). *Love You, Hutsulshchyna: study guide*. Kosiv: Pysanyi Kamin [in Ukrainian].
- Molyn, V. (2019). Altruistic Work for the Development of Kosiv Art School. *Hutsulskyi Krai*, 16, 5 [in Ukrainian].
- Hryhoruk, A. (2019). At the Peak of Fruitful Life. *Hutsulskyi Krai*, 16, 5 [in Ukrainian].